

DE BIBLIOTHEEK GOUDA

KANSEN en KEUZES

Meerjarenbeleidsplan¹ bibliotheek Gouda (2022-2024)

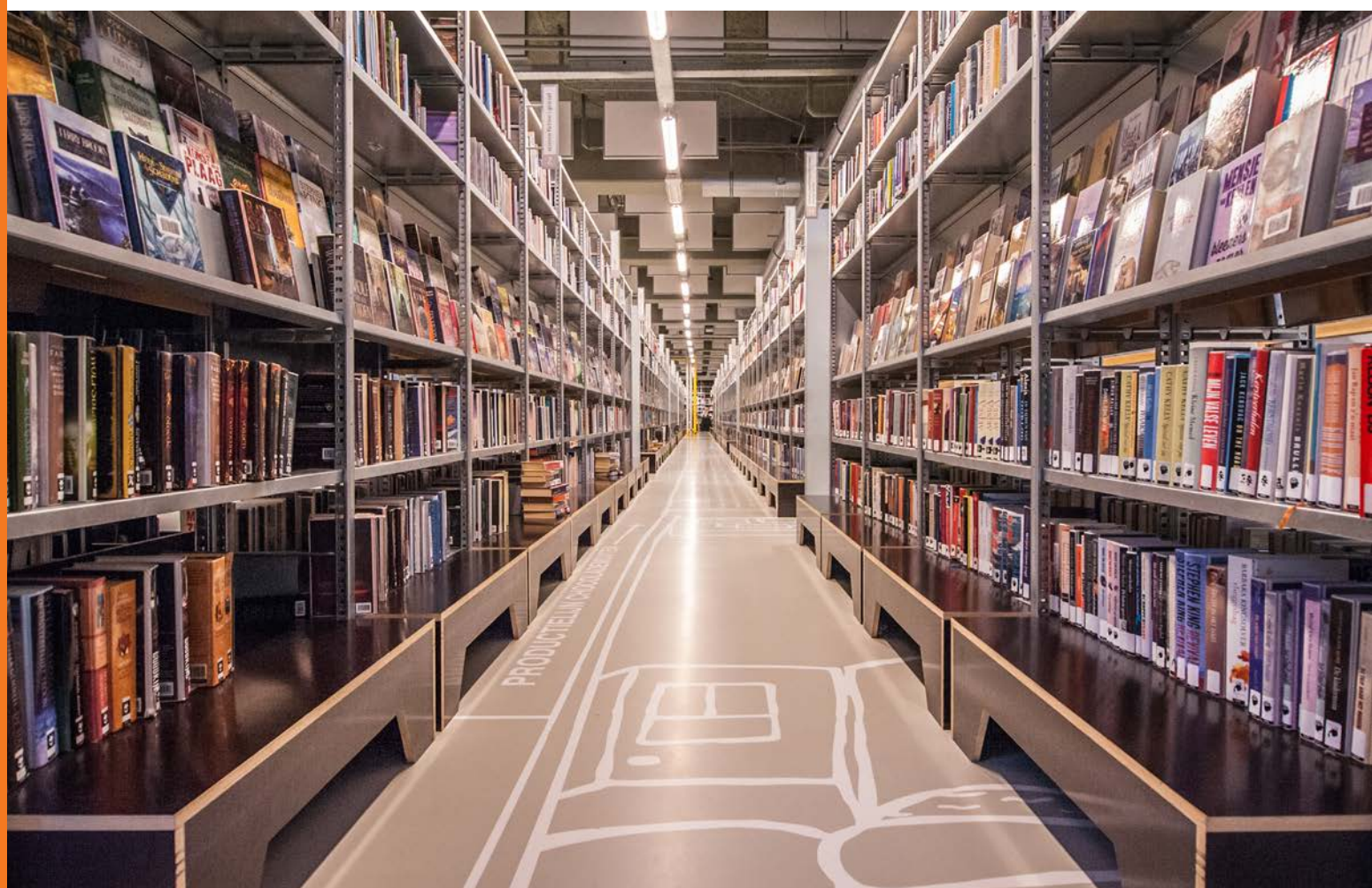
INHOUD

De bibliotheek Gouda in transitie	3
De missie, visie en waarden van de bibliotheek Gouda	8
De bibliotheek Gouda en het (branche)netwerk	9
De basis van de bibliotheek Gouda	10
<ul style="list-style-type: none">• collectie• dienstverlening• community development	
De bibliotheek voor de Goudse jeugd	13
<ul style="list-style-type: none">• leesbevordering en 21ste-eeuwse vaardigheden• bouwen aan leesplezier• digitale geletterdheid• Techniekwerkplaats	
De bibliotheek voor de Goudse volwassenen	17
<ul style="list-style-type: none">• het (digi)Taalhuis en basisvaardigheden• een leven lang ontwikkelen en ontmoeting en debat	
De bibliotheek voor en met de (Goudse) samenwerkingspartners	20
<ul style="list-style-type: none">• (locatiegebonden) samenwerken• de ondernemende bibliotheek	
De bibliotheek en de bedrijfsvoering	23
<ul style="list-style-type: none">• medewerkers en vrijwilligers• fysieke en digitale infrastructuur• marketing en communicatie	
Samenvatting	26
De bibliotheek en de financiën	33
<ul style="list-style-type: none">• uitgangspunten bij de begroting• meerjarenbegroting 2022 - 2024	
Bronnen	36
Colofon	37

¹ bibliotheekgouda.nl/mjbp

De bibliotheek Gouda in transitie

Het afgelopen decennium is er veel veranderd in de bibliotheekbranche. De opvatting over wat bibliotheekwerk inhoudt, is sterk verbreed en het instituut is maatschappelijk relevanter geworden. Van een stil gebouw waarin je alleen op fluistertoon mocht praten en boeken kon uitzoeken, is de bibliotheek veranderd in een innovatieve ontmoetingsplek waar elke dag iets te beleven is. Naast leesbevordering en het aanwakkeren van leesplezier breidde het takenpakket zich uit met onder meer het ontwikkelen van 21ste-eeuwse vaardigheden en het voorkomen en terugdringen van (digitale) laaggeletterdheid – een van de grootste maatschappelijke problemen van deze tijd.

De bredere functies van de bibliotheek zijn in 2015 vastgelegd in de nieuwe bibliotheekwet, de Wet Stelsel Openbare Bibliotheekvoorzieningen². De functies dragen bij aan de persoonlijke ontwikkeling en verbetering van de maatschappelijke kansen van het algemene publiek:

1. ter beschikking stellen van kennis en informatie
2. bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie
3. bevorderen van lezen en het laten kennismaken met literatuur
4. organiseren van ontmoeting en debat
5. kennis laten maken met kunst en cultuur

De uitvoering van deze functies draagt in hoge mate bij aan het realiseren van de culturele en maatschappelijke doelstellingen van de gemeente Gouda, zoals die verwoord zijn in verschillende beleidsnota's³. Met de coördinatie van het taalnetwerk in de stad en het geven van cursussen 'digitale vaardigheden' ondersteunen we inwoners bijvoorbeeld in hun zelfredzaamheid. En voor gemeentelijke missies 'het uitdragen van verdraagzaamheid en tolerantie' en 'elk kind krijgt de kans zich te ontwikkelen' zijn leesbevordering en leesplezier onontbeerlijke pijlers. Met een gratis lidmaatschap voor de jeugd tot 18 jaar en een aanbod voor elke leeftijdsfase in een 'leven lang ontwikkelen' biedt de bibliotheek ondersteuning of inspiratie aan iedere Gouwenaar, zodat die naar vermogen kan werken of actief kan zijn voor de samenleving.

De bibliotheek groeide uit van solitair bolwerk naar een verbindende netwerkorganisatie

en vond nieuwe locaties in multifunctionele gebouwen, zoals in Gouda de Chocolade-fabriek, het Nelson Mandela Centrum en ontmoetingscentrum Van Noord. Daar is de bibliotheek een belangrijke en gewaardeerde partner geworden, die de aantrekkingskracht en de functie van deze gebouwen terdege versterkt. Met deze nieuwe standplaatsen dienden zich voor de bibliotheek Gouda nieuwe mogelijkheden aan. We werden zichtbaarder. De beste bibliotheek van 2015/2016 werd landelijk, en zelfs internationaal, een opvallend uithangbord voor de gemeente. Samen met de partners in de Chocolade-fabriek organiseerden we literaire evenementen en culturele festivals en met gemeenteraadsleden organiseerden we politieke en maatschappelijke debatten voor een bomvolle traptribune. Zo ervaren we de bibliotheek het liefst: vol betrokken, actieve en geïnspireerde mensen.

Maar er gebeurde méér. Met de komst van het Taalhuis in 2017 en de aandacht voor digitale geletterdheid⁴ kreeg de bibliotheek er nieuwe doelgroepen en takenpakketten bij, met nieuwe samenwerkingspartners als de Papierwinkel, Kwadraad en het Centrum voor Jeugd en Gezin, maar ook met buurthuizen als De Walvis en bedrijven als Promen en Cyclus. De afgelopen vier jaren ondersteunden we honderden mensen met hun digitale en taalvaardigheden, waardoor ze zelfredzamer werden. In de leerplannen of het curriculum voor de jeugd, waarbij we nauw samenwerken met de Brede School, vond eveneens een uitbreiding plaats: naast leesbevordering en leesplezier richten we ons ter

² debibliotheken.nl/wsob

³ gouda.nl/bestuur-en-organisatie/visies, onder andere de nota Sociaal Domein 'Iedereen kan meedoen'

⁴ Onder meer gestimuleerd door de WEB-gelden (Wet Educatie en Beroepsonderwijs), financiering volwasseneducatie en laaggeletterdheid

ondersteuning van het onderwijs met succes op 21ste-eeuwse vaardigheden en digitale en technologische toepassingen.

Die brede, maatschappelijke bibliotheek, waar iedereen – van 0 tot 100 jaar en van kwetsbare laaggeletterden tot hoogopgeleide, zelfredzame burgers – terecht kan met vragen: die bibliotheek staat niet meer apart geplaatst in het domein Cultuur, maar behoort tot de basisinfrastructuur van een stad of gemeente. En dat roept de vraag op of de bibliotheek (nog steeds) alleen uit cultuurgelden moet worden gefinancierd, of ook uit andere gelden zoals het sociaal domein en het onderwijs. De bibliotheek Gouda levert een significante bijdrage aan leesbevordering en leesplezier voor, tijdens en na schooltijd (onderwijs), niet alleen op de scholen zelf maar ook via de kinderbibliotheken in de wijken en door steeds meer te werken met de bouwstenen van de Bibliotheek *op school*⁵; we geven taalcursussen en digitale vaardigheden om mensen zelfredzamer en mondiger te maken, we hebben een service waarbij vrijwilligers boeken bij oudere, eenzame of aan huis gekluisterde Gouvenaars bezorgen (sociaal domein); we geven werkzoekenden sollicitatietrainingen om ze betere kansen op de arbeidsmarkt te geven en we zijn een erkend maatschappelijk leerbedrijf voor stagiairs (economie) en ja, we organiseren ook literaire evenementen en onderhouden onze uitleenfunctie met een aantrekkelijke, actuele collectie boeken (cultuur). Hoe de financiering van de exploitatie tot stand komt, is een keuze die de gemeente moet maken. We benadrukken hier graag dat subsidies voor de bibliotheek niet alleen een kostenpost zijn, het zijn duurzame investeringen in de toekomst van Gouda en de

Gouvenaars, die op termijn veel opleveren.⁶

Sinds de opening van de Chocoladefabriek staat al in onze plannen te lezen dat we ‘van, voor en met de stad gaan samenwerken’ omdat de bibliotheek van iedereen is. Dat bleek echter geen vanzelfsprekendheid, deels omdat Gouvenaars (ook beleidsmakers) vaak nog niet weten wat er tegenwoordig allemaal mogelijk is in de bibliotheek. Daar willen we de komende beleidsperiode meer aandacht voor hebben door middel van gerichte marketing en *community development* (inwonersparticipatie). De programmering transformeert van aanbodgestuurd naar vraaggericht: we gaan de wijken in om in gesprek te gaan met inwoners en we zoeken vaker aansluiting bij bestaande gemeenschappen in de stad. Taal en verhaal (taalvaardigheid en leesbevordering in de breedste zin) vormen de basis van waaruit we alles doen; daarmee waken we ervoor dat we geen activiteiten ondernemen die buiten onze expertise vallen. Van de bibliotheek(branche) wordt steeds sterker verwacht dat zij een informatiepunt van de overheid wordt. De vraag die we moeten beantwoorden, is hoe dit kan worden ingevuld met behoud van onze deskundigheid en expertise. We willen niet eindigen als een hybride Postbus 51-winkel waar medewerkers alleen nog aan het doorverwijzen zijn.

Tijdens de voorbereidende gesprekken over dit meerjarenplan is meer dan duidelijk geworden dat de bibliotheek de komende periode keuzes moeten maken. Scherpe keuzes, die we graag in samenspraak met de gemeente en met Gouvenaars gaan maken. Aan ambities geen gebrek. We willen altijd liever méér dan minder. Wel is de grens

⁵ debibliotheekopschool.nl

⁶ Onderzoeksrapporten over de opbrengsten van leesbevordering en bestrijding van laaggeletterdheid staan op lezenenschrijven.nl en lezen.nl

van onze capaciteit bereikt door onze ruime openingstijden en service-uren voor het publiek en onze volle activiteiten- en cursusagenda. De personeelsformatie behelst op dit moment van schrijven 18,7 fte. De medewerkers worden bijgestaan door een onmisbaar en gemotiveerd corps van vrijwilligers. Gedreven vrijwilligers kunnen, met de nodige trainingen en cursussen, ondersteunen bij de uitvoering van taken, maar ze kunnen de goed opgeleide, deskundige medewerkers niet vervangen. Daar wordt in de politiek en soms ook in de sector te makkelijk over gedacht. Want: wie zou de elektriciteits- en waterleidingen in zijn huis laten aanleggen door een enthousiaste bibliothekdirecteur die wel eens een gloeilamp heeft verwisseld of de gootsteen heeft ontstopt?

Keuzes maken dus.

In meerdere bijeenkomsten, met mensen van binnen en buiten de organisatie, is besproken hoe de bibliotheek er in de nabije toekomst uit zou kunnen zien. Wat is onze plek in de samenleving in 2030, onze meerwaarde, wat blijft en wat verandert? Op weg naar dat 'vergezicht' maken we in dit meerjarenbeleid op hoofdlijnen de eerste keuzes en zetten we de koers uit. Want alleen met oog voor de lange termijn kunnen we de juiste beslissingen op de korte termijn nemen, de goede richting inslaan.

Voor de komende periode tekenen zich in ieder geval drie grote maatschappelijke aandachtsgebieden⁷ af waarbij de gemeente steeds vaker een beroep doet op de bibliotheek en waaraan wij, vanuit onze betrokkenheid en deskundigheid, graag

een stevige bijdrage willen leveren:

1. leesbevordering en leesplezier bij de jeugd (preventie laaggeletterdheid)
2. 21ste-eeuwse vaardigheden, technologie- en techniekonderwijs (uitrusten van de werknemer van de toekomst)
3. bestrijden (digitale) laaggeletterdheid bij volwassenen

Waar we allemaal van dromen is dat Gouda hét schoolvoorbeeld in Nederland wordt als 'geletterde stad'. De bibliotheek zou de laaggeletterdheid het liefst jaarlijks terugdringen met minstens 1% (dat gaat om ongeveer 1.000 mensen per jaar, die natuurlijk niet in één jaar zelfredzaam zijn, maar die met een meerjarig programma veel autonomer kunnen worden), zoals het ook verwoord is in het Taalakkoord 2021-2024.⁸ Zodat Gouda een zelfredzame, creatieve, inclusieve en economisch florerende gemeenschap wordt.⁹ Dit is geen taak die de bibliotheek in haar eentje kan uitvoeren, zelfs niet met de benodigde uitbreiding van het Taalhuis; daarvoor is een stevig netwerk rondom het Taalhuis gebouwd. En ook is hier een sterke rol voor de gemeente weggelegd – niet alleen qua financiering, maar met name ook in het doorverwijzen en motiveren van de doelgroep naar het juiste aanbod – bijvoorbeeld werkzoekenden naar onze workshops als de Netwerfabriek.

De bibliotheek levert naast haar inzet rondom preventie en bestrijding van laaggeletterdheid ook een stevige bijdrage aan de doelstellingen van de gemeente rondom Sterk Techniekonderwijs (STO).¹⁰ Gezamenlijk met Goudse ondernemers,

⁷ Zowel buiten als binnen de branche.

Zie ook Netwerkagenda en het netwerk van de bibliotheek op pagina 9

⁸ bibliotheekgouda.nl/taalakkoord

⁹ gouda.nl/bestuur-en-organisatie/visies, onder andere 'Nieuwe energie. Samenwerken en investeren voor Gouda'

¹⁰ sterktechniekonderwijs.nl/regio/gouda

de gemeente en het Techniekpunt wordt het onze verantwoordelijkheid om techniek, technologie en digitale geletterdheid voor de jeugd op de kaart te zetten.

Deze samenwerking is in oktober 2021 beklonken in het Techniekakkoord Gouda.¹¹ De Techniekwerkplaats in de Chocoladefabriek gaat kinderen, jongeren en hun ouders op onderzoekende wijze kennis laten maken met gereedschap van ambachtelijke tijden tot hypermoderne robotica en virtual reality. Zodat ze een bewustere keuze kunnen gaan maken voor een loopbaan in de techniek.

Om bovengenoemde doelen te kunnen realiseren zijn gezamenlijke inspanningen nodig, bijvoorbeeld om bepaalde doelgroepen te motiveren en door te verwijzen. Maar ook is een extra, structurele investering in de bibliotheek nodig van € 300.000,- (zie pagina 34/35 voor de meerjarenbegroting). Tegenover dit bedrag staat een groot, structureel maatschappelijk rendement. Met de twee leesconsulenten die we nu in de formatie hebben, kunnen we tien basisscholen bedienen met ons leesmotivatieprogramma. Met twee extra formatieplaatsen kunnen we op alle basisscholen vertegenwoordigd zijn en hoeven scholen niet meer op een wachtlijst. Het Taalhuis behoeft een structurele financiering (wordt nu betaald uit incidentele gelden) en het bedrag van 70.000 euro zou op zijn minst moeten worden verdubbeld.

Dan kunnen we de coördinatie op het niveau brengen dat nodig is om laaggeletterdheid daadwerkelijk een halt toe te roepen in de gemeente. Voor de Techniekwerkplaats is een coördinator nodig en ook voor de 'uitgebreide' Chocoladefabriek is een facilitair beheerder onmisbaar. Zo worden de ordening van het totale programmeringsaanbod, het gebruik en de beheersbaarheid van het pand met drie verdiepingen gewaarborgd en kan de Chocoladefabriek een aantrekkelijke en veilige verblijfsplek blijven.

Hiermee is de context van onze ambities geschetst. Onze plannen zijn gegroepeerd rondom een aantal hoofdthema's: collectie en dienstverlening, jeugd, volwassenen, samenwerkingspartners en interne bedrijfsvoering. Tot slot de samenvatting en de meerjarenbegroting. Uit de hier gepresenteerde, grote lijnen worden jaarlijks meetbare doelen en jaarplannen vastgesteld ter verantwoording van de financiën. Die jaarplannen kunnen, als de situatie daarom vraagt, flexibel worden bijgesteld. Gezien de snelle maatschappelijke ontwikkelingen en de nog onzekere langere-termijngevolgen van de pandemie willen we wendbaar blijven, zodat we zo goed mogelijk kunnen aansluiten op de behoeften in de Goudse gemeenschap.

¹¹ bibliotheekgouda.nl/techniekakkoord

De missie, visie en waarden van de bibliotheek Gouda

Missie

In de bibliotheek Gouda komen de fysieke en de digitale wereld samen. Vanuit deskundigheid, expertise en enthousiasme moedigen we aan tot leesplezier en een leven lang ontwikkelen, in verbinding met elkaar. We zijn pionier in een continu veranderende samenleving en we zoeken waar mogelijk aansluiting bij de behoeften van de stad. Onze bibliotheek is een fijne, neutrale en veilige plek waar mensen elkaar ontmoeten en waar zelfontplooiing geen grenzen kent. Met onze mensen en ons werk dragen we in hoge mate bij aan een geletterd en inclusief Gouda.

Waarden

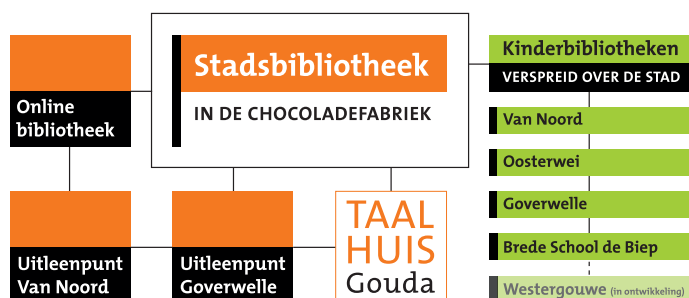
We doen ons werk vol overtuiging en vanuit een aantal vaste waarden. We zijn nieuwsgierig naar nieuwe ontwikkelingen en gaan innovatief en duurzaam te werk. We treden elke vorm van samenwerking open, enthousiast en deskundig tegemoet. Onze informatie en onze dienstverlening zijn neutraal en betrouwbaar. Bij alles wat we doen staan onze leden, gebruikers en bezoekers centraal. En alles heeft een meerwaarde voor een geletterd en inclusief Gouda.

Visie

Door te lezen vergroot je je woordenschat, prikkel je je fantasie en verrijk je jezelf met taal en verhaal. Door te lezen heb je toegang tot verhalen, kennis en informatie die jij op jouw beurt kunt delen met een ander. Zo groeien je dromen en je kansen in de huidige, veeleisende maatschappij. Het netwerk van de bibliotheek Gouda biedt een uitgebreide boekencollectie, digitale dienstverlening, een inspirerend platform voor ontmoeting en debat én deskundigheid op het gebied van taalontwikkeling, leesbevordering en informatievoorziening. In het hart van onze stad staat de Chocoladefabriek. Een broedplaats waar iedereen welkom is en toegang heeft tot informatie, inspiratie en plezier. Samen met onze samenwerkingspartners voorzien wij in de behoefte van de stad om fysiek en digitaal met elkaar verbonden te zijn. Met onze mensen en ons werk dragen we in hoge mate bij aan een geletterd en inclusief Gouda.

De bibliotheek Gouda en het (branche)netwerk

De bibliotheek Gouda bestaat uit een netwerk van de stadsbibliotheek in de Chocoladefabriek, vier kinderbibliotheken en twee onbemande uitleenpunten in de wijken.

Met name de beschikbaarheid van boeken voor de jeugd, maar ook voor volwassenen – dicht bij school en huis – is van groot belang bij leesbevordering en leesplezier. Afstand mag geen drempel vormen en het is belangrijk dat ook de wijkbewoners van Westergouwe in de toekomst kunnen beschikken over een fysieke locatie.

De bibliotheek Gouda maakt met haar lokale netwerk ook deel uit van een provinciaal en een landelijk netwerk, dat bestaat uit de Provinciale Ondersteuningsinstellingen (in Zuid-Holland is dat Probiblio¹²), de Koninklijke Bibliotheek¹³ (verantwoordelijk voor onder meer het aanbod van de online bibliotheek), NBD Biblion (servicepartner en leverancier bibliotheekcollectie)¹⁴ en de

brancheorganisatie VOB¹⁵. Het landelijke netwerk maakt door de gezamenlijkheid een steviger lobby mogelijk naar de landelijke politiek. Gezamenlijke opdrachten en

activiteiten uit de netwerkagenda¹⁶ van de branche geven richting aan de komende jaren en zorgen voor een grotere slagkracht op het gebied van ontwikkeling en innovatie.

Naast de eerder genoemde wettelijke taken van ons werk, zijn er in de branche afspraken gemaakt voor de komende beleidsperiode (tot en met 2023) om de nadruk

te leggen op de volgende thema's:

1. Geletterde samenleving: bevorderen van geletterdheid en leesplezier
2. Participatie in informatiesamenleving – Digitale inclusie en digitaal burgerschap
3. Leven lang ontwikkelen: basisvaardigheden, blijvende inzetbaarheid en non-formeel leren voor de zelfredzame burger

In de praktijk betekent het dat we binnen deze thema's extra ondersteuning kunnen krijgen, die tot nut van de lokale gemeenschap aangewend kan worden. De ondersteuning bestaat uit zowel het gezamenlijk ontwikkelen van deskundigheid als extra incidentele subsidies. Daar kan Gouda van profiteren.

¹² probiblio.nl

¹³ kb.nl

¹⁴ nbdbiblion.nl

¹⁵ debibliotheken.nl

¹⁶ Netwerkagenda openbare bibliotheekvoorzieningen 2021-2023

De basis van de bibliotheek Gouda

Vergezicht

We zien een bibliotheek waarin artificiële intelligentie (AI) en sturing op data een steeds grotere rol gaan spelen; van op maat gemaakte leesadviezen voor onze leden tot een zelflerend systeem dat onze collectiespecialisten ondersteunt, maar dat ook ruimte biedt voor 'eigen invulling'. Naast alle technologische mogelijkheden blijven deskundige medewerkers van niet te overschatten, toegevoegde waarde als verbindende factor tussen het aanbod (fysieke en digitale collectie en programmering) en de mensen met hun vragen en wensen.

Collectie

De collectie van de bibliotheek Gouda staat aan de basis van alles wat we doen, voor de jeugd en voor volwassenen. We hebben in onze uitleenfunctie de laatste jaren een duidelijke keuze gemaakt voor fysieke boeken, kranten en tijdschriften en combineren dit aanbod met e-books en luisterboeken van de online bibliotheek, het interbibliothecair leenverkeer (IBL) van de Koninklijke Bibliotheek en de materialen van Muziekweb en Filmbieb. Met onze eigen collectie kunnen we voldoen aan de grootste vraag van onze leden, met name in hun behoefte aan actuele en regionale titels. Met het landelijk aanbod voldoen we ook aan de vraag naar andere materialen en oudere, minder populaire of reeds uitgeleende titels.

De lockdowns in 2020 en 2021 hebben laten zien hoe belangrijk het is om naast

een goede fysieke vestiging met afhaal- en bezorgservice, ook een goed ingerichte digitale vestiging te hebben. Dat betreft niet alleen het aanbod van e-books en luisterboeken via de online bibliotheek, maar het gaat ook om de vindbaarheid van de boeken in onze eigen digitale catalogus. De behoefte aan boeken nam tijdens de pandemie niet af; om tijdelijk met een 'lekker' boek te ontsnappen aan de coronaperikelen, maar ook om een weg te vinden in de soms 'boze' buitenwereld, waarin verschillende (sociale) media ons bombardeerden met nepnieuws en desinformatie. Als *openbare* bibliotheek onderscheiden we ons door te collectioneren vanuit een aantal gedeelde waarden zoals die sinds 2015 zijn vastgelegd in de eerder genoemde bibliotheekwet: betrouwbaarheid, onafhankelijkheid, authenticiteit, pluriformiteit en toegankelijkheid. Deze waarden zijn zowel op de fysieke als de digitale collectie van toepassing.¹⁷ Vanwege de snelle ontwikkelingen in een steeds complexere (digitale) samenleving wordt een degelijke collectie op het gebied van informatie een focuspunt in de komende jaren. Het aanbod wordt verder verrijkt met artikelen, podcasts, documentaires, educatieve games en zo meer. Ook investeren we in de gidsende rol van de bibliotheek. Juist voor bibliothecarissen ligt er in deze tijd de uitdaging om context te bieden, om de juiste informatie makkelijk toegankelijk te maken, om betekenis toe te voegen en om verbindingen te leggen en tot stand te brengen met de lokale gemeenschap. Kenniscloud, een landelijk platform van

¹⁷ In het collectiebeleidsplan van de Koninklijke Bibliotheek worden deze waarden nader toegelicht.

de branche, biedt de mogelijkheid om personen, gemeenschappen en organisaties onderling te verbinden en om kennis en informatie uit te wisselen. En natuurlijk wil de bibliotheek graag investeren in 'collecties op maat' op specifieke schoollocaties, buurthuizen en wellicht op de werkvloer van diverse ondernemingen en organisaties.

De nieuwe technologieën zoals AI bieden tal van mogelijkheden om efficiënter en effectiever te collectioneren. Zo kunnen waardevolle data, waaronder lezerswaarderingen, aan de collectie worden toegevoegd waardoor de zoekmachine steeds betere, persoonlijke aanbevelingen kan doen. Cijfers over de collectie vertellen ons welke boeken meer of minder worden gewaardeerd en waar de nadruk ligt in bepaalde wijken of bij bepaalde doelgroepen. Als blijkt dat er in ontmoetingscentrum Van Noord meer grootletterboeken worden geleend, dan is het logisch dat dit onderdeel van de collectie op die plek wordt uitgebreid. Ook zien we mogelijkheden voor deel- of themacollecties op locatie (buurthuizen, scholen). Algoritmen zijn een goed hulpmiddel. En natuurlijk zal een groot deel van de collectie 'rationeel' worden onderhouden, maar het analyseren en interpreteren van data en hoe je daar slim gebruik van kunt maken voor de programmering en in de benadering van doelgroepen – dat blijft mensenwerk. Die data-expertise is in de meeste bibliotheken nog niet of nauwelijks voor handen en daarin zoeken we de samenwerking op met collega's in de branche, de Koninklijke Bibliotheek, Probiblio en NBD Biblion.

In het collectieplan 2022-2025, dat in aanvulling op dit meerjarenbeleidsplan wordt geschreven, gaan we uitgebreider in

op de lijnen die we hier hebben benoemd en op de kaders die gesteld worden in zowel het landelijke collectieplan van de Koninklijke Bibliotheek als het provinciale collectieplan van de Zuid-Hollandse bibliotheken.

Dienstverlening

Bij een goede bibliotheekcollectie horen natuurlijk een goede beschikbaarheid en een passende dienstverlening met ruime openingstijden, service-uren en een gevarieerde abonnementenstructuur. De Chocoladefabriek en ontmoetingscentrum Van Noord zijn veilige 'third places' (waar men naast thuis en werk veelvuldig verblijft) waar Gouwenaars dagelijks welkom zijn voor het lezen van de krant onder het genot van een kop koffie, voor een goed gesprek, maar bijvoorbeeld ook voor het gebruik van publiekscomputers en printers. Jaarlijks vinden campagnes plaats om nieuwe leden te werven en ook het ledenbehoud staat hoog op de agenda. De jeugd tot 18 jaar is gratis lid van de bibliotheek en maakt veelvuldig gebruik van het lidmaatschap, vooral in de leeftijd tot 13 jaar. Daarna is de uitstroom in de leeftijdscategorie tot 25 jaar het grootst. In samenwerking met bibliotheken in Zuid- en Noord-Holland worden diverse modellen voor een gratis basislidmaatschap (tot 25 jaar) onderzocht. De betaalde lidmaatschappen worden periodiek tegen het licht gehouden om te bepalen of ze nog voldoen. Zo is het ondertussen mogelijk voor onze leden om een maandabonnement af te sluiten, zoals we dat ook zien bij Spotify of Netflix. Uit het jaarlijks gehouden klanttevredenheidsonderzoek onder onze leden, het zogenaamde BiebPanel¹⁸, blijkt dat bijna alle bibliotheekleden

¹⁸ bibliotheekgouda.nl/mjbp

(zeer) tevreden zijn over hun huidige abonnement. De bibliotheek Gouda staat op een gedeelde eerste plaats qua best scorende bibliotheken op dit punt.

Community development

Voorheen werd de bibliotheek gezien als een organisatie *voor* mensen, met een service waarbij leden betaalden voor het gebruik. De bibliotheek van nu moet en wil zich actiever verhouden tot de gemeenschap om haar heen. Er is een beweging ontstaan naar een bibliotheek *van* mensen.

De Amerikaanse professor David Lankes wordt gezien als een van de toonaangevende denkers over de toekomst van het bibliotheekwerk. Hij ziet het als onze taak om de samenleving te (helpen) veranderen.¹⁹ Zo moeten bibliothecarissen niet alleen de ideeën van de wereld naar hun gemeenschappen brengen, ze moeten ook actief de ideeën van hun gemeenschappen naar de wereld brengen.

Bibliotheekmedewerkers zijn de waardevolle ‘oren en ogen’ van de organisatie en ze weten als geen ander wat er leeft bij bezoekers en gebruikers van de bibliotheek, maar ook zijn ze nauw verbonden met de stad. Ze zijn de verbindende schakels tussen aan de ene kant de vragen en behoeftes van de inwoners van Gouda en aan de andere kant de ‘antwoorden’ van professionals en organisatorische mogelijkheden binnen en buiten de bibliotheek – en daarmee worden ze steeds meer de kennismakelaars van de organisatie.

Voor die verander(en)de rol willen we, nee, *moeten* we de komende jaren investeren in de vaardigheden die daarbij nodig zijn. De bibliotheek draait dus naast de collectie om kennis en kunde van mensen in de gemeenschap. Vanuit de gemeenschap worden initiatieven ontwikkeld *mét* de stad in plaats van *vóór* de stad: dat is *community development* of inwonersparticipatie.

De koers voor de komende jaren

- Een actuele en brede collectie vanuit een duurzaam en datagedreven collectiebeleid in samenwerking met NBD Biblion en Probiblio, met optimale inzet (van deelcollecties) per locatie en te koppelen aan programmering
- Toegankelijkheid van de fysieke en digitale collectie en catalogus verbeteren, ook voor minder (digitaal) vaardige gebruikers. (NB: voor een deel is de bibliotheek Gouda hierbij afhankelijk van de landelijke systemen en beheerders als de Koninklijke Bibliotheek)
- *Community development* en een aansluitende dienstverlening met op de lokale behoefte afgestemde service-uren en lidmaatschappen
- Ledenwerving en ledenbehoud

¹⁹ R. David Lankes, *Veldgids voor nieuw bibliotheekwerk*, 2016

De bibliotheek voor de Goudse jeugd

Vergezicht

We zien onze bibliotheek in een stad waar elk kind vanaf de geboorte wordt omringd door taal en verhaal, waar niemand meer met een taalachterstand aan de basisschool begint en waar elke dag (voor)lezen de norm is. Een stad waar elke leerling mediawijs en met voldoende taal- en leesvaardigheid het onderwijs verlaat – en waarbij leerkrachten worden ondersteund door de expertise van de bibliotheek. Waar vanuit communities gewerkt wordt aan leesbevordering, leesplezier en 21ste-eeuwse vaardigheden. En staat de jeugdcollectie van de toekomst nog in de kasten van de (kinder)bibliotheken, of van de school, of rijden onze media- en leesconsulenten met hun elektrische boekmobiel kriskras door Gouda om collectie en expertise op locatie te brengen?

Leesbevordering²⁰ en 21ste-eeuwse vaardigheden

De bibliotheek onderschrijft de missie van de gemeente Gouda met betrekking tot de aandacht voor de jeugd zoals vastgelegd in diverse nota's en draagt van harte bij aan het realiseren van die gedeelde missie. Ieder kind moet kunnen beschikken over een bibliotheekaanbod dicht in de buurt van school of thuis – het bibliotheekabonnement tot 18 jaar is gratis. Leesbevordering en digitale geletterdheid staan aan de basis van het bibliotheekaanbod en we zetten vol in op alle middelen en

media die daarbij van nut zijn, van boek tot VR-bril en van voorleesprogramma's tot *serious games*. Voor elke leeftijdscategorie zijn samenwerkingspartners met wie we graag de handen ineen slaan om de jeugd zo goed mogelijk te bereiken: consultatiebureaus, kinderopvangorganisaties, de Brede School, Techniekpunt Gouda, basisscholen, middelbare scholen, het middelbaar beroepsonderwijs en natuurlijk collega-bibliotheken.

Bouwen aan leesplezier

Het belang van taal- en leesvaardigheid wordt gestaafd door talloze wetenschappelijke onderzoeken, onder andere geïnitieerd door Stichting Lezen²¹. Een taalachterstand bij een peuter van twee jaar kan langdurig negatieve gevolgen hebben voor de verdere ontwikkeling van het kind, van beperktere schoolkeuze tot verminderde zelfredzaamheid. Ons beleid voor leesbevordering start om die reden al vanaf 0 jaar en loopt door tot 18 jaar. We stimuleren ouders om met hun kind van jongs af aan met taal en verhaal aan de slag te gaan, zowel met boeken als met andere media. Het ter beschikking stellen van een aantrekkelijke collectie (voorlees)boeken en actuele informatie over mediawijsheid en -opvoeding is hierbij onontbeerlijk.

De actuele en brede collectie boeken voor 0 tot 12 jaar in de kinderbibliotheken en de stadsbibliotheek geeft de jeugd laagdrempelig toegang tot boeken – zowel tijdens

²⁰ lezen.nl/onderzoek/definities-leesbevordering

²¹ lezen.nl/publicaties

(klassikaal lenen) als buiten schooltijd. In de stadsbibliotheek is ook collectie voor 12 tot 18 jaar. Naast het aanbod van boeken brengen we met onze activiteiten verhalen voor de jeugd tot leven en wakkeren we de fantasie en de creativiteit aan, zodat er niet alleen wat te kiezen, maar ook te beleven valt in de bibliotheek. Onze programma's, die we onder meer in samenwerking met de Brede School ontwikkelen, bieden een positieve leeservaring en brengen de veelzijdigheid van onze collectie over het voetlicht. Ook maken we vaak een koppeling met andere domeinen (bijvoorbeeld muziekles voor peuters of prentenboekyoga). De deskundigheid van onze medewerkers wordt ingezet om kinderen en hun ouders te inspireren en te stimuleren thuis met lezen aan de slag te gaan, door bijvoorbeeld te helpen het juiste boek te kiezen.

De VoorleesExpress²² en onze voorleesochtenden voor peuters van 0 tot 4 jaar nemen een speciale plek in bij de bibliotheek. Kinderen én hun ouders krijgen de mogelijkheid om op ongedwongen wijze maar wel intensief aan taalontwikkeling te werken. Verbinding leggen met het Taalhuis (en vice versa) ligt hier voor de hand. Preventie van taalachterstand bij (heel) jonge kinderen en tegelijkertijd kwetsbare ouders signaleren en die verder helpen in hun taalontwikkeling behoort – we zeiden het al eerder – de komende jaren tot de speerpunten van ons werk.

Het belang van een krachtig en samenhangend leesbeleid wordt in *Lees! Een oproep tot een leesoffensief*²³ nogmaals onderstreept. Een oproep die wij als bibliotheek met hart en ziel omarmen. Dat betekent dat

onze samenwerking met voorschoolse instellingen, basisscholen en voortgezet onderwijs een nóg intensiever karakter moet krijgen. De landelijk aanpak bij BoekStart in de Kinderopvang (0 tot 4 jaar)²⁴ en bij de Bibliotheek *op school*²⁵ (dBos, voor zowel basis- als voortgezet onderwijs) biedt bouwstenen om vorm te geven aan die samenwerking. Toegang tot collectie en expertise staan aan de basis van deze aanpak. Met het uitbreiden van de samenwerking zullen die toegang en kennis mee moeten groeien. Er zal de komende beleidsperiode dan ook aandacht zijn voor de beste ontsluiting van de collecties (in de kinderbibliotheken / op de scholen / mobiele collecties) en hoe de groei in de samenwerking gefinancierd zou moeten worden.

Naast leesbevordering is ook mediawijsheid een component van de Bibliotheek *op school*. Deze bouwsteen wordt in de doorgaande leerlijn digitale geletterdheid van bibliotheek Gouda belegd (zie figuur 1).

Figuur 1: Mediawijsheid is onderdeel van digitale geletterdheid. Digitale geletterdheid (groen gemarkeerd) is weer onderdeel van 21ste-eeuwse vaardigheden.

²² voorleesexpress.nl

²³ onderwijsraad.nl

²⁴ boekstartpro.nl/home/kinderopvang.html

²⁵ bibliotheekgouda.nl/dbos

Digitale geletterdheid

Digitale geletterdheid is de combinatie van een aantal 21ste-eeuwse vaardigheden die de jeugd nodig heeft om succesvol deel te nemen in de maatschappij van de toekomst. In ons aanbod voor het primair onderwijs sluiten we aan op de bestaande kerndoelen voor het vak Nederlands en sorteren we – onder meer met programmering in de Techniekwerkplaats op de tweede verdieping van de Chocoladefabriek – vóór op de nieuwe curricula rond de vakken Nederlands en het nieuwe Digitale Geletterdheid, die vanaf 2023 ingevoerd worden. Met de (programmeer)talen voor de toekomst, mediawijsheid en informatievaardigheden wordt de jeugd – kinderen vanaf groep 4 tot en met brugklassers in het voortgezet onderwijs – voorbereid op het functioneren in de gedigitaliseerde en geautomatiseerde hedendaagse en toekomstige samenleving. Zo zetten ze de eerste stappen op weg naar digitaal burgerschap. Door het aanbieden van gecombineerde programmering rond techniek (in samenwerking met Techniekpunt Gouda), digitale geletterdheid en hedendaagse STEAM-vraagstukken²⁶ wordt de jeugd uitgedaagd om oplossingsgericht te denken en te werken. Dit proces heeft een vanzelfsprekende relatie met taal en verhaal. Jezelf informeren, experimenteren met woorden en begrippen en doelgericht communiceren zijn kerndoelen voor het vak Nederlands die leiden naar de verbinding tussen techniek en technologie en taal en verhaal.

Techniekwerkplaats

In Gouda bestaat nog geen fysieke werkplaats voor onder schoolse programma's en naschoolse programmering op het gebied van techniek, technologie en digitale geletterdheid. Handenarbeidlokalen in het primair onderwijs zijn verdwenen en in het voortgezet onderwijs is er (nog) weinig aandacht voor techniekvakken. De vmbo-scholen zijn hierop een uitzondering; deze leggen hun eigen focus. Vanuit Sterk Techniekonderwijs (STO) wordt aangestuurd op een goede doorlopende leerlijn tussen primair en voortgezet onderwijs en de samenwerking tussen de verschillende instellingen. Gezamenlijk met Goudse ondernemers, de gemeente en het Techniekpunt wordt het onze verantwoordelijkheid om techniek, technologie en digitale geletterdheid voor de jeugd op de kaart te zetten. Deze samenwerking is in oktober 2021 beklonken in het Techniekakkoord Gouda.²⁷ De Techniekwerkplaats in de Chocoladefabriek gaat kinderen, jongeren en wellicht ouders / ouderen op onderzoekende wijze kennis laten maken met gereedschap van ambachtelijke tijden tot hypermoderne robotica en virtual reality.

²⁶ STEAM staat voor Science, Technology, Engineering, Arts en Mathematics. De bibliotheek Gouda heeft het concept doorontwikkeld naar ST(R)EAM, met de R van Reading en wRiting, zie bibliotheekgouda.nl/mjbp

²⁷ bibliotheekgouda.nl/techniekakkoord

De koers voor de komende jaren

- Een relevante en aantrekkelijke programmering voor de doelgroepen 0-4 en 4-12 jaar
- Beleidsmatige en structurele samenwerking met
 1. Voorschoolse instellingen (doelgroep 0-4), waarbij additionele financiering nodig is
 2. Basisscholen (4-12); leesbevordering op basis van de bouwstenen van dBos met inzet van leesconsulenten. Investering door de gemeente en de standplaats van de collectie zullen besproken moeten worden om uitbreiding naar alle basisscholen mogelijk te maken
 3. Voortgezet onderwijs: we gaan op zoek naar samenwerking en aanvullende projectfinanciering
- Borgen van de doorlopende leerlijn digitale geletterdheid in het aanbod van de bibliotheek
- Exploitatie van de Techniekwerkplaats in de Chocoladefabriek in samenwerking met Techniekpunt Gouda, Sterk Techniekonderwijs Gouda en Probiblio, waarbij de bibliotheek het ST(R)EAM-concept volgt
- Bijdragen aan de ontwikkeling van de nieuwe wijk Westergouwe met een nieuw te realiseren kinderbibliotheek en dienstverlening op school

De bibliotheek voor de Goudse volwassenen

Vergezicht

We zien onze bibliotheek in het centrum van een geletterd en inclusief Gouda dat als voorbeeld dient voor het hele land. Een stad waarin elke volwassene dankzij het landelijk ingevoerde en door het Rijk gefinancierde gratis basislidmaatschap (in navolging van Denemarken, Zweden, Engeland) naar behoefte gebruik weet te maken van de bibliotheek. Waar gemeenschappen van robuuste Gouwenaars en kwetsbare inwoners gezamenlijk – met community librarians – activiteiten ontwikkelen die bijdragen aan een creatief en economisch welzijn. Waar digitale geletterdheid en ‘een leven lang ontwikkelen’ vanzelfsprekendheden zijn waarbij iedereen enthousiast een beroep weet te doen op de bibliotheek.

Het (digi)Taalhuis en basisvaardigheden

Laaggeletterdheid is een van de grootste maatschappelijke problemen van onze hedendaagse samenleving. Het ligt aan de basis van veel andere problematiek. In Gouda is ongeveer 22% van de beroepsbevolking laaggeletterd (tegenover 18% landelijk).²⁸ Daarvan is ongeveer een derde nieuwkomer met Nederlands als tweede taal (NT2), maar zeker twee derde is geboren en getogen in Nederland (NT1). Het betreft meer dan 10.000

mensen uit de beroepsbevolking, plus nog eens 3.000 senioren. Inwoners, jong en oud, die dagelijks problemen ervaren op het gebied van taal, rekenen en digitale vaardigheden. Ze kunnen vanwege de taalachterstand hun kind niet helpen met schoolwerk, hun eigen baan vaak niet goed uitvoeren en de communicatie met de (lokale) overheid en maatschappelijke organisaties levert problemen op. Met het risico dat ze sneller in de schulden raken, gezondheidsklachten krijgen en niet meer inzetbaar zijn in het arbeidsproces. Vanwege de vergaande digitalisering van onze maatschappij kan niemand meer zonder smartphone, iPad of computer. En om die te kunnen bedienen en de impact te snappen, moet je goed en begrijpend kunnen lezen én digitaal vaardig zijn.

Om bij te dragen aan een geletterd Gouda, ziet het Taalhuis het als primaire taak om mensen te leiden naar een passend taalaanbod in de stad. Daar is een goed netwerk van partnerorganisaties voor nodig, die leervragen op het gebied van taal, rekenen en digitale vaardigheden signaleren. Het Taalhuis verwijst door naar de verschillende partijen, of helpt mensen zelf verder met een (digi)talg aanbod. Taalachterstanden zijn hardnekkig en worden vaak van generatie op generatie doorgegeven. Zo ontstaat er een cyclus van laaggeletterdheid.²⁹ Om deze vicieuze cirkel te doorbreken, hanteren we de gezinsaanpak. De gezinsaanpak is erop

²⁸ Geletterdheidinzicht.nl NB: deze cijfers zijn hoger dan in de vorige beleidsperiode. Het betreft hier een ruimere opvatting van laaggeletterdheid, nl. zowel problemen met taal, als rekenen, als digitale vaardigheden. Deze cijfers zijn ook leidend in het Regioplan Midden-Holland.

²⁹ lezenenschrijven.nl: video *Het leven van Lisa*

gericht dat ouders leren om hun kinderen te ondersteunen en te stimuleren in hun taalontwikkeling. Daarnaast werken ouders aan hun eigen basisvaardigheden. Dit resulteert in een taalrijkere thuisomgeving.

Bij de cursussen voor basisvaardigheden is altijd aandacht voor taal. Deelnemers kunnen zich op diverse niveaus bekwamen en vervolgens voor hun plezier doorstromen naar leeskringen voor laaggeletterden. De boeken voor volwassenen zijn hier op een toegankelijke manier hertaald. Meer lezen leidt onherroepelijk tot beter lezen tot meer leesplezier en begrip – en een beter en zelfredzamer bestaan.

Een deel van NT1-doelgroep bereiken we via en met de Goudse werkgevers. Zo zijn er trajecten voor basisvaardigheden gestart op de werkvloer bij Promen en Cyclus. De aanpak is veelbelovend en direct toepasbaar in de praktijk. Werkgevers zien de productiviteit en veiligheid op de werkvloer verbeteren. We gaan deze trajecten in de toekomst graag uitbreiden naar meer Goudse werkgevers. Vanaf januari 2022 krijgt het Taalhuis er een nieuwe doelgroep bij: de inburgeraars. Achter de schermen is al voorbereidend werk verricht. Zo heeft de bibliotheek in de Chocoladefabriek een fysiek Taalhuis gerealiseerd, waar mensen terecht kunnen voor informatie en intakegesprekken, maar ook bijvoorbeeld om examens te oefenen. De belangrijkste taak van het netwerk (gemeente – Taalhuis – taalaanbieders) is te zorgen voor een goede afstemming van vraag en aanbod en te communiceren in duidelijke, niet bureaucratische taal. Als de basisvaardigheden op orde zijn, kan het aanbod worden uitgebreid met 'digitaal burgerschap' waar in de

komende jaren branchebreed aandacht en ondersteuning voor is. Want digitalisering en technologie hebben een bepalende invloed op vrijwel alle domeinen van het leven en dus ook op het functioneren van burgers in de democratische rechtstaat die door desinformatie en nepnieuws onder druk komt te staan. De bibliotheek biedt, als neutrale filter, betrouwbare informatie en handvatten zodat mensen zich veilig en kritisch kunnen manifesteren en ze de mogelijkheden en beperkingen van digitale informatie beter herkennen.

Naast bovengenoemde programma's biedt de bibliotheek informatie en ondersteuning op breder maatschappelijk gebied, zoals Hulp bij Belastingaangifte, vragen over coronavaccinaties of de nieuwe donorwet. In Gouda is een goed netwerk opgezet met het Taalhuis en het sociaal domein, IN-Gouda, om samenwerking te bevorderen. Het Taalhuis maakt deel uit van de kerngroep, samen met het Sociaal Team, 't Swanenburghshofje, Samen voor Goud, Burennetwerk en KernKracht. Vanuit de landelijke netwerkagenda wordt gestimuleerd om in elke bibliotheek een Informatiepunt Digitale Overheid (IDO) te realiseren, waar burgers informatie over uiteenlopende maatschappelijke onderwerpen kunnen krijgen. De meningen hierover zijn verdeeld, ook binnen onze eigen organisatie, maar we gaan in samenspraak met de gemeente graag kijken of en hoe we dit gaan invullen.

Een leven lang ontwikkelen & ontmoeting en debat

Voor alle volwassenen, van laag- tot hoogopgeleid, geldt 'een leven lang

ontwikkelen' op het gebied van 21ste-eeuwse vaardigheden en digitale geletterdheid. Opdat we de aansluiting met jongere generaties niet verliezen en niet achterblijven in onze snel veranderende en veeleisende maatschappij. Het informele aanbod van de bibliotheek – ouder&kind-workshops, informatieavonden over mediawijsheid, kennismaken met de digitale wereld – komt onder meer voort uit samenwerkingen met SeniorWeb³⁰ en met partners uit de bibliotheekbranche. Ook op andere fronten wil de bibliotheek van betekenis blijven voor de zelfredzame Gouvenaars. Allereerst natuurlijk met een relevante collectie boeken, kranten en tijdschriften, we kunnen het niet vaak genoeg benadrukken: lezen voor je plezier is belangrijk en voor iedereen moet er leesvoer beschikbaar zijn. Maar ook met programma's, workshops en cursussen op het gebied van literatuur en filosofie, maatschappij en politiek, kunst en cultuur.

Een deel van dat programma-aanbod zal in de toekomst zowel fysiek als online worden aangeboden. Daar hebben we tijdens de lockdowns in 2020 en 2021 goede kennis mee opgebouwd. En elk aanbod zal bij voorkeur het antwoord zijn op een vraag vanuit de lokale gemeenschap, of in ieder geval in samenwerking met een aantal partners worden opgezet. Zo gaan we in de post-pandemische wereld weer van harte aan de slag met gemeenteraadsleden om gezamenlijk politieke en maatschappelijke debatten te organiseren in de Chocoladefabriek, die dan voor een groter publiek via streaming te volgen zijn. Door de samenwerkingen in de gemeenschap kunnen *communities* ontstaan, waarbij deelnemers onze collectie kunnen

verrijken door informatie te delen via het internetplatform Kenniscloud. Ook kunnen Gouvenaars met onze *community librarians* aan de slag om hun gewenste programmering te realiseren.

De koers voor de komende jaren

- Meerjarenbeleid Taalhuis: Laaggeletterdheid in de beroepsbevolking terugdringen met ca. 1% per jaar. Intensiveren van de doelgroepbenadering (van vmbo-leerling tot senioren) en de samenhang van het activiteitenaanbod.
- Ontwikkelen van een doorlopende leerlijn basisvaardigheden (van Klik & Tik tot Digitaal Burgerschap)
- Leven lang ontwikkelen: consequent van aanbodgestuurd naar vraaggericht en altijd in samenwerking met anderen
- Samen met gemeente kijken naar de wenselijkheid van een Informatiepunt Digitale Overheid (IDO) in ontmoetingscentrum Van Noord

³⁰ seniorweb.nl

De bibliotheek voor en met de (Goudse) samenwerkingspartners

Vergezicht

We zien een stad waarin organisaties en netwerken gedeelde verantwoordelijkheid dragen voor een geletterd en florerend Gouda en die zoveel mogelijk maatwerk leveren op vragen uit de gemeenschap. En we zien locaties in duurzame gebouwen, met de nieuwste technologische snuffjes die tot educatie en inspiratie kunnen dienen. De centrale locatie is een bruisende hotspot rondom taal en verhaal, geschiedenis, maatschappij en (digitaal) burgerschap: de Chocoladefabriek.

(Locatiegebonden) samenwerken

Naast de netwerken op landelijk, provinciaal en lokaal niveau, heeft de bibliotheek op sommige locaties ook 'binnenshuis' mogelijkheden voor inspirerende samenwerking. Hoewel de bibliotheek Gouda meer is dan de stadsvestiging, ontstond er met de verhuizing naar de Chocoladefabriek een nieuw elan, met nieuwe mogelijkheden. Met de partners/medebewoners – Streekarchief Midden-Holland, Drukkerswerkplaats en Kruim – ontstond een veelheid aan samenwerkingsprojecten, zoals verschillende festivals en het grote Goudse Verhalenproject³¹ in het kader van Gouda 750 jaar. De uitbreiding vanaf 2022 op de tweede verdieping, met Libertum,

Mirakel Musicaltheater, VRSpace en een Techniekwerkplaats (zie ook pagina 15), biedt opnieuw meer mogelijkheden om taal en verhaal te verbinden met geschiedenis, muziek, (virtuele) technologie en techniek. De inhoudelijke samenwerking met Libertum biedt aanknopingspunten voor een programmajijn rondom 'digitaal burgerschap' en met Mirakel kan taal aan muziek en zang worden verbonden. De ideeën en plannen zijn legio. Maar er zijn ook stevige (financiële) uitdagingen.

Gezamenlijk met alle partners richten we alle processen zo efficiënt, duurzaam en schoon mogelijk in, van schoonmaak tot afvalscheiding. Het intensieve gebruik van de Chocoladefabriek – bijna 10.000 mensen per week – maakte de bibliotheek weliswaar de best bezochte bibliotheek van Nederland, maar we kunnen gerust zeggen dat dit succes ook een keerzijde heeft. De facilitaire kosten (onderhoud, schoonmaak, beveiliging) zijn veel hoger dan aanvankelijk begroot.

Het is fantastisch dat iedereen naar binnen kan lopen en zich welkom weet – we zijn op de openbare weg na de meest toegankelijke plek in de stad – maar die ruime toegankelijkheid kan ook lijden onder bezoekers die soms onze huisregels niet honoreren. Samen met het beveiligingsbedrijf en de gemeente (UWV) komen we graag tot een plan voor het opleiden van toezichthouders. Daarmee helpen we werkzoekenden aan werkervaring en blijven de kosten voor het toezicht hopelijk binnen budget.

³¹ goudseverhalen.nl

De nieuwe locatie van een kinderbibliotheek en een uitleenpunt voor volwassenen in ontmoetingscentrum Van Noord biedt eveneens nieuwe (samenwerkings) mogelijkheden, van het consultatiebureau voor baby's en peuters tot SeniorWeb. Zo ligt het voor de hand dat de computerspreekuren en cursussen digitale vaardigheden voor senioren voor een deel van de Chocolade-fabriek naar Van Noord verplaatst worden, omdat dat dichterbij de doelgroep is.

De ondernemende bibliotheek

In Gouda maakt de bibliotheek deel uit van de C4 (bibliotheek, Cultuurhuis Garensponnerij, Museum Gouda en de Goudse Schouwburg). Gezamenlijk organiseren we twee keer per jaar de Culturele Business Borrel om verbinding te creëren tussen de culturele sector, die groter is dan de C4³², het bedrijfsleven en de lokale politiek. En we openen onze organisaties graag voor stagedagen voor gemeenteraadsleden en beleidsambtenaren, zodat die kunnen kennismaken met de vele facetten van ons werk. Ook denken en doen we mee met verschillende lokale initiatieven om van Gouda een cultureel zo aantrekkelijk mogelijke stad te maken. Sinds het najaar van 2020 hebben we een gezamenlijke projectmedewerker, een *urban curator*, die culturele projecten gaat opzetten in, maar vooral mét de wijken. Binnen de culturele sector en het sociale domein wordt zoveel mogelijk verbinding nagestreefd – ook een van de speerpunten van de gemeente. Dit sluit aan bij onze aandacht voor *community development*.

De bibliotheek zorgt bij meerdere initiatieven zélf voor aanvullende financiering door middel van fondsen- en/of sponsorwerving. Om onze innovatieve positie te versterken zouden we daar graag meer ruimte voor maken met een parttime fondsenwerver. Met nieuwe initiatieven houden we het ook boeiend voor onszelf. Als het bestaansrecht van bepaalde projecten is bewezen en ze meerjarig op de agenda blijven staan, zoals de succesvolle voorleesochtenden voor peuters van 0 tot 4 jaar (een belangrijk onderdeel in de preventie van laaggeletterdheid), dan is structurele financiering door de gemeente wenselijk.

Door samenwerking op het gebied van (digitale) laaggeletterdheid krijgt de bibliotheek een steeds bredere bekendheid bij het bedrijfsleven. Werkgevers zien de meerwaarde in van investering in de persoonlijke ontwikkeling van hun personeel en we durven te stellen dat de bibliotheek onontbeerlijk is voor de werknemer van de toekomst. We stimuleren Goudse ondernemers om sponsor te worden van de Techniekwerkplaats of het Taalhuis. De mogelijkheden zijn legio: van projectgebonden sponsoring of structurele partnerships tot 'in natura' bijdragen, bijvoorbeeld mankracht voor technieklessen. De tegenprestaties worden op maat afgesproken en variëren van aandacht door middel van een logo tot inspirerende personeelsbijeenkomsten in de Chocoladefabriek.

De bibliotheek weet zich structureel gesteund door een loyale groep vrienden/donateurs. Uit die donaties verstrekken we jaarlijks tientallen cadeaulidmaatschappen

³² Voor de jeugd en jongeren werken negen Goudse culturele instellingen en de Brede School samen vanuit het CEPVO (cultuureducatie primair en voortgezet onderwijs) aan educatieve programmering

via de Voedselbank aan mensen voor wie een abonnement hun budget te boven gaat. En we hebben inkomsten uit leden en gebruikers (abonnementen en faciliteiten die we aanbieden als het printen van documenten), het detacheren van expertise en het commercieel verhuren van zaalruimte in de Chocoladefabriek.

De koers voor de komende jaren

- Samenwerkingsverbanden duurzaam onderhouden en inhoudelijk uitbreiden; innovaties realiseren door middel van extra fondsenwerving
- Verduurzaming van de gezamenlijke faciliteiten en werkzaamheden in de Chocoladefabriek
- Efficiënte exploitatie van met name de Chocoladefabriek met aandacht voor evenwicht tussen commerciële en maatschappelijk-culturele aanvragen en tussen publiek en privaat geld
- Stevige bijdrage aan het cultureel klimaat in Gouda in samenwerking met de C4 en de *urban curator*

De bibliotheek en de bedrijfsvoering

Vergezicht

We zien een bibliotheek met medewerkers met het diploma van een nieuw op te zetten opleiding 'bibliotheekwerk en community development', die zowel een gidsende als verbindende rol hebben tussen vraag en aanbod, tussen mensen en wensen. Die willen leren van een nieuwe generatie stagiairs, leesconsulenten, mediacoaches en ST(R)EAM-masters en die door de bibliotheek als werkgever ondersteund worden bij hun ontwikkeling en blijvende inzetbaarheid. Een bibliotheek met een duurzame IT-infrastructuur, zowel voor het publiek als voor de medewerkers.

Medewerkers en vrijwilligers

Als er één ding duidelijk is, dan is het wel dat het de bibliotheek (medewerkers) niet ontbreekt aan ideeën, plannen, deskundigheid, enthousiasme en inzet. Met dit brede takenpakket, de vragen vanuit de lokale gemeenschap, de behoeftes vanuit het onderwijs én de zeer ruime openingstijden en service-uren van de bibliotheekvestigingen, lopen we echter wel tegen de grenzen aan van onze zeer bescheiden formatie van 18,7 fte. De honderden activiteiten die we jaarlijks aanbieden en de dagelijkse, reguliere dienstverlening op alle locaties worden uitgevoerd door 3 fulltime medewerkers, 33 parttime medewerkers, een aantal zzp'ers en een groep vrijwilligers en stagiairs. De bibliotheek Gouda onderschrijft artikel

48 van de cao bibliotheken dat vrijwilligers niet werken ter vervanging van betaalde medewerkers maar ondersteunende taken verlenen. Ze zijn onmisbaar voor bijvoorbeeld de VoorleesExpress, de Bibliotheek aan Huis, het Taalhuis en met de uitbreiding op de tweede verdieping zijn ze ook in de Chocoladefabriek, net als in ontmoetingscentrum Van Noord, als gastvrouw/-heer nodig.

Binnen ons brede pakket zijn we multi-inzetbaar. Als de pandemie iets heeft aangetoond is het dat de bibliotheek een wendbare en weerbare organisatie is. Binnen twee weken na afkondiging van de eerste lockdown stond de afhaal-, bezorgen belbibliotheek als een huis. Die flexibiliteit zit in het karakter van de bibliotheek Gouda, en het vernieuwde en verbeterde strategische HRM-beleid dat we de afgelopen jaren in samenspraak met de medewerkers hebben ontwikkeld, heeft daar zeer aan bijgedragen. Ons beleid is erop gericht over een team van goed gemotiveerde professionals te beschikken. We werken aan onze competenties zowel individueel, als team en als organisatie. Een meerjarig ontwikkelplan is hiervoor beschikbaar, waarbij we ons onder andere richten op de *community librarian*, maar ook op projectmatig werken en een efficiënte bedrijfsvoering. We zijn een aantrekkelijke werkgever voor iedereen en letten op diversiteit in ons team – hoewel dat laatste toch lastig in praktijk is te brengen. We voeren een beleid rondom duurzame inzetbaarheid waarbij we voor elke medewerker aantrekkelijk blijven als

werkgever. Door samenwerking met diverse opleidingen (stage- en afstudeerprojecten) zetten we ons zelf nog duidelijker op de kaart als aantrekkelijke werkgever. We hebben altijd een of meer stagiairs, zodat we ons kunnen laten inspireren door hun frisse blik. Dit beleidsplan vindt zijn uitwerking in een strategische personeelsplanning, waarbij we rekening houden met de toekomstige veranderingen in takenpakketten als gevolg van de keuzes die we maken. Maar ook anticiperen we op uitstroom dan wel doorstroom, om kennis te borgen en waar nodig nieuwe kennis op te doen. Gelijktijdig met de personeelsplanning zal het vrijwilligersbeleid worden aangescherpt en herijkt.

Fysieke en digitale infrastructuur

Zowel voor onze gebouwen als voor onze digitale infrastructuur maken we nieuwe meerjarige onderhoudsplannen. Door de lockdowns zijn veel digitale middelen en media met spoed aangepast en uitgebreid, zodat de medewerkers goed gefaciliteerd vanuit huis kunnen werken en online contact kunnen hebben. Er zal een andere manier van werken ontstaan, met een nieuw evenwicht tussen geconcentreerd thuis werken en gezamenlijk op locatie ideeën ontwikkelen en de dienstverlening uitvoeren. Ook ten behoeve van het publiek zijn nieuwe mogelijkheden ontwikkeld: bijeenkomsten kunnen met 360graden-camera's worden gefilmd en gestreamd, zodat Gouvenaars

die vanuit hun eigen huis toch kunnen volgen. Toekomstige cursussen en workshops worden zowel fysiek als online aangeboden voor deelnemers op afstand. Het digitale netwerk van de Chocoladefabriek en Van Noord zijn op orde. Echter, de komende jaren zijn ook investeringen in de ICT van de kinderbibliotheken noodzakelijk.

Met betrekking tot de fysieke infrastructuur moeten de komende jaren ook een paar stevige knopen worden doorgehakt op het gebied van onderhoud en verduurzaming. Vanzelfsprekend in samenspraak met de gemeente. De verantwoordelijkheid als hoofdhuurder van de Chocoladefabriek kost tijd en inzet en de exploitatie van het gebouw, zeker vanaf 2022 met een extra verdieping erbij, is onmogelijk zonder de aanwezigheid van een facilitair beheerder.

Marketing en communicatie

Dit meerjarenplan vormt de basis voor ons strategisch marketingplan. Dat we sinds de pandemie een mix van fysieke en online activiteiten aanbieden is ook het uitgangspunt voor marketing en communicatie (gericht op de werving en het behoud van leden en tot doel om ons brede aanbod over het voetlicht te brengen). Dat kan alleen als we goed op de hoogte zijn van de behoeften van de verschillende doelgroepen. Dankzij het coronavirus en de lockdowns hebben we digitaal en telefonisch meer dan ooit contact gehad met onze leden. Daar bouwen we op voort.

De koers voor de komende jaren

- Strategische personeelsplanning: zowel duurzame inzetbaarheid als nieuwe aanvullingen op de formatie
- Structurele deskundigheidsbevordering naar behoeften van de medewerkers en de eisen van de tijd (effectmeting, data-analyse, kennis van collectie en community development, enzovoort)
- Strategisch vrijwilligersbeleid herijken en uitbreiden
- Strategisch marketingplan
- Meerjarenonderhoudsplan voor ICT voor optimale ondersteuning medewerkers en gebruikers
- Meerjarenonderhoudsplan voor alle locaties van de bibliotheek

Samenvatting

Missie

In de bibliotheek Gouda komen de fysieke en de digitale wereld samen. Vanuit deskundigheid, expertise en enthousiasme moedigen we aan tot leesplezier en een leven lang ontwikkelen, in verbinding met elkaar. We zijn pionier in een continu veranderende samenleving en we zoeken waar mogelijk aansluiting bij de behoeften van de stad. Onze bibliotheek is een fijne, neutrale en veilige plek waar mensen elkaar ontmoeten en waar zelfontplooiing geen grenzen kent. Met onze mensen en ons werk dragen we in hoge mate bij aan een geletterd en inclusief Gouda.

Waarden

We doen ons werk vol overtuiging en vanuit een aantal vaste waarden. We zijn nieuwsgierig naar nieuwe ontwikkelingen en gaan innovatief en duurzaam te werk. We treden elke vorm van samenwerking open, enthousiast en deskundig tegemoet. Onze informatie en onze dienstverlening zijn neutraal en betrouwbaar. Bij alles wat we doen staan onze leden, gebruikers en bezoekers centraal. En alles heeft een meerwaarde voor een geletterd en inclusief Gouda.

Visie

Door te lezen vergroot je je woordenschat, prikkel je je fantasie en verrijk je jezelf met taal en verhaal. Door te lezen heb je toegang tot verhalen, kennis en informatie die jij op jouw beurt kan delen met een ander. Zo groeien je dromen en je kansen in de huidige, veeleisende maatschappij. Het netwerk van de bibliotheek Gouda biedt een uitgebreide boekencollectie, digitale dienstverlening, een inspirerend platform voor ontmoeting en debat én deskundigheid op het gebied van taalontwikkeling, leesbevordering en informatievoorziening. In het hart van onze stad staat de Chocoladefabriek. Een broedplaats waar iedereen welkom is en toegang heeft tot informatie, inspiratie en plezier. Samen met onze samenwerkingspartners voorzien wij in de behoefte van de stad om fysiek en digitaal met elkaar verbonden te zijn. Met onze mensen en ons werk dragen we in hoge mate bij aan een geletterd en inclusief Gouda.

Dit meerjarenplan start met een uitgebreide toelichting op het bibliotheekwerk, bedoeld om Gouwnaars context te bieden bij de veranderingen die de afgelopen jaren in de bibliotheek hebben plaatsgevonden en bij de koers die we uitzetten voor de komende jaren. Van solitair boekenbolwerk is de bibliotheek getransformeerd naar een verbindende netwerkorganisatie en we hebben er de afgelopen jaren een veelheid aan maatschappelijke taken bij gekregen (hulp bij belastingaangifte, bestrijding laaggeletterdheid, informatie van de e-overheid, cursussen digitale vaardigheden, om een aantal te noemen). We vinden het belangrijk dat iedereen, uit alle gemeentelijke domeinen, op de hoogte is van het brede palet aan mogelijkheden bij de bibliotheek Gouda. Zo kunnen onze mensen en middelen optimaal worden ingezet voor een geletterd en inclusief Gouda.

De bredere functies van de bibliotheek zijn in 2015 vastgelegd in de nieuwe bibliotheekwet, de Wet Stelsel Openbare Bibliotheekvoorzieningen.³³ De functies dragen bij aan de persoonlijke ontwikkeling en verbetering van de maatschappelijke kansen van het algemene publiek:

1. ter beschikking stellen van kennis en informatie
2. bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie
3. bevorderen van lezen en het laten kennismaken met literatuur
4. organiseren van ontmoeting en debat
5. kennis laten maken met kunst en cultuur

De uitvoering van deze functies draagt in hoge mate bij aan het realiseren van culturele en maatschappelijke doelstellingen

van Gouda, zoals die verwoord zijn in verschillende beleidsnota's van de gemeente.

Er zijn drie grote maatschappelijke aandachtsgebieden waarvoor de gemeente steeds vaker een beroep doet op de bibliotheek en waaraan wij, vanuit onze betrokkenheid en deskundigheid, een stevige bijdrage willen kunnen leveren:

1. leesbevordering en leesplezier bij de jeugd (preventie laaggeletterdheid)
2. 21ste-eeuwse vaardigheden, technologie- en techniekonderwijs (uitrusten van de werknemer van de toekomst).
3. bestrijden (digitale) laaggeletterdheid bij volwassenen

Met alle ambities moet de bibliotheek vanwege haar bescheiden personeelsformatie (op het moment van schrijven: 18,7 fte, verdeeld over 36 medewerkers waarvan 6 oproepkrachten) plus een aantal zzp'ers en stagiairs en beperkte financiële middelen de komende jaren keuzes maken. De grens van onze capaciteit is bereikt door onze ruime openingstijden en service-uren voor het publiek en onze volle activiteiten- en cursusagenda.

Investeren in een robuuste bibliotheek

Om de doelen te kunnen realiseren zijn gezamenlijke inspanningen nodig, bijvoorbeeld om bepaalde doelgroepen te motiveren en door te verwijzen – hier ligt ook een rol voor de gemeente.

Maar tevens is een extra, structurele investering in de bibliotheek nodig van € 300.000,-. Tegenover dit bedrag staat een groot, structureel maatschappelijk rendement. Met de twee leesconsulenten die we nu in de

³³ debibliotheken.nl/wsob

formatie hebben, kunnen we tien basisscholen bedienen met ons leesmotivatieprogramma. Met twee extra formatieplaatsen kunnen we op alle basisscholen vertegenwoordigd zijn en hoeven scholen niet meer op een wachtlijst. De problematiek van met name de leesvaardigheid bij de jeugd en de (technologische en digitale) laaggeletterdheid, zowel bij jongeren als bij volwassenen, is dermate groot dat preventie en bestrijding – de achterstanden zijn tijdens de pandemie alleen maar groter geworden – dubbel zo hard moeten worden aangepakt.³⁴ De bibliotheek is hierbij een onmisbare partner voor het onderwijs. Het Taalhuis heeft een structurele financiering (wordt nu betaald uit incidentele gelden) en het bedrag van € 70.000,- zou op zijn minst moeten worden verdubbeld. Dan kunnen we de werkzaamheden op het niveau brengen dat nodig is om laaggeletterdheid daadwerkelijk een halt toe te roepen in de gemeente. Voor de Techniekwerkplaats is een coördinator nodig en ook voor het totale, uitgebreide gebouw per zomer 2022 is een facilitair beheerder onmisbaar. Zo worden de ordening van het totale programmeringsaanbod, het gebruik en de beheersbaarheid van het pand met drie verdiepingen gewaarborgd en kan de Chocoladefabriek een aantrekkelijke en veilige verblijfsplek blijven.

Onze plannen zijn gegroepeerd rondom een aantal hoofdthema's: collectie en dienstverlening, jeugd, volwassenen, samenwerkingspartners en interne bedrijfsvoering:

De basis van de bibliotheek

(collectie, dienstverlening, community development)

De basis van de bibliotheek wordt gevormd door onze actuele collectie, door onze mensen en onze dienstverlening en door de connecties die we in de stad op verschillende manieren realiseren.

De koers voor de komende jaren

- Een actuele en brede collectie vanuit een duurzaam en datagedreven collectiebeleid i.s.m. NBD Biblion en Probiblio, met optimale inzet (van deelcollecties) per locatie en te koppelen aan programmering
- Toegankelijkheid van de fysieke en digitale collectie en catalogus verbeteren, ook voor minder (digitaal) vaardige gebruikers. (NB: voor een deel is de bibliotheek Gouda hierbij afhankelijk van de landelijke systemen en beheerders als de Koninklijke Bibliotheek)
- *Community development* (of: inwonersparticipatie) en een aansluitende dienstverlening met op de lokale behoefte afgestemde service-uren en lidmaatschappen
- Ledenwerving en ledenbehoud

³⁴ Stichting Lezen en Schrijven, rapport tbv de Week van Lezen en Schrijven, september 2021

De bibliotheek voor de Goudse jeugd

(leesbevordering en 21ste-eeuwse vaardigheden, bouwen aan leesplezier, digitale geletterdheid, Techniekwerkplaats)

Ieder kind in Gouda kan rekenen op een bibliotheek dicht bij school of huis. Ieder kind kan rekenen op die bibliotheek voor ondersteuning bij leesbevordering en kennismaken met digitale, technologische en technische vaardigheden – zowel voor, tijdens als na school.

De koers voor de komende jaren

- Een relevante en aantrekkelijke programmering voor de doelgroepen 0-4 en 4-12 jaar
- Beleidsmatige en structurele samenwerking met
 1. Voorschoolse instellingen (doelgroep 0-4), waarbij additionele financiering nodig is
 2. Basisscholen (4-12); leesbevordering op basis van de bouwstenen van dBos met inzet van leesconsulenten. Investerings door de gemeente en de standplaats van de collectie zullen besproken moeten worden om uitbreiding naar alle basisscholen mogelijk te maken
 3. Voortgezet onderwijs: we gaan op zoek naar samenwerking en aanvullende projectfinanciering
- Borgen van de doorlopende leerlijn digitale geletterdheid in het aanbod van de bibliotheek
- Exploitatie van de Techniekwerkplaats in de Chocoladefabriek in samenwerking met Techniekpunt Gouda, Sterk Techniekonderwijs Gouda en Probiblio, waarbij de bibliotheek het ST(R)EAM-concept volgt
- Bijdragen aan de ontwikkeling van de nieuwe wijk Westergouwe met een nieuw te realiseren kinderbibliotheek en dienstverlening op school

De bibliotheek voor de Goudse volwassenen

(Het (digi)Taalhuis, een leven lang ontwikkelen & ontmoeting en debat)

De bibliotheek Gouda wil een grote bijdrage leveren aan preventie en bestrijding van laaggeletterdheid bij volwassenen. We exploiteren daarvoor het Taalhuis en leggen ons toe op cursussen digitale en taalvaardigheden in de bibliotheken maar ook op externe (bedrijfs)locaties. Voor de zelfredzame burger zijn er programma's in het kader van een 'leven lang ontwikkelen' waarbij we steeds meer van aanbodgestuurd naar vraaggericht gaan werken.

De koers voor de komende jaren

- Meerjarenbeleid Taalhuis: Laaggeletterdheid in de beroepsbevolking terugdringen met ongeveer 1% per jaar. Intensiveren van de doelgroepbenadering (van vmbo-leerling tot senioren) en de samenhang van het activiteitenaanbod
- Ontwikkelen doorlopende leerlijn basisvaardigheden (van Klik & Tik tot Digitaal Burgerschap)
- Leven lang ontwikkelen: consequent van aanbodgestuurd naar vraaggericht en altijd in samenwerking met anderen
- Samen met gemeente kijken naar de wenselijkheid van een Informatiepunt Digitale Overheid (IDO) in ontmoetingscentrum Van Noord

De bibliotheek voor en met de (Goudse) samenwerkingspartners

(Locatiegebonden samenwerken, de ondernemende bibliotheek)

De Chocoladefabriek is de 'etalage' van de bibliotheek Gouda. Met de uitbreiding op de tweede verdieping (vanaf 2022) dienen zich nieuwe mogelijkheden aan voor inhoudelijke samenwerking, zoals met Libertum op, bijvoorbeeld, het gebied van 'digitaal burgerschap' en met Mirakel Musicaltheater kan taal en verhaal aan zang en dans worden verbonden. Voor een efficiënte exploitatie van de Chocoladefabriek is het aanstellen van een facilitair beheerder onontbeerlijk.

De koers voor de komende jaren

- Samenwerkingsverbanden duurzaam onderhouden en inhoudelijk uitbreiden; innovaties realiseren door middel van extra (incidentele) fondsenwerving
- Verduurzaming van de gezamenlijke faciliteiten en werkzaamheden
- Efficiënte exploitatie van met name de Chocoladefabriek met aandacht voor evenwicht tussen commerciële en maatschappelijk-culturele aanvragen en tussen publiek en privaat geld
- Stevige bijdrage aan het culturele klimaat in Gouda in samenwerking met de C4 en de *urban curator*

De bibliotheek en de bedrijfsvoering

(Medewerkers en vrijwilligers, fysieke en digitale infrastructuur, marketing en communicatie)

Om onze maatschappelijk relevante positie als innovatieve organisatie en samenwerkingspartner adequaat en solide te kunnen invullen, besteden we ruime aandacht aan duurzame inzetbaarheid en deskundigheidsbevordering van onze medewerkers – daarbij ondersteund door de nodige media en middelen.

De koers voor de komende jaren

- Strategische personeelsplanning: zowel duurzame inzetbaarheid als nieuwe aanvullingen op de formatie
- Structurele deskundigheidsbevordering naar behoeften van de medewerkers en de eisen van de tijd (effectmeting, data-analyse, kennis van collectie en community development, enzovoort)
- Strategisch vrijwilligersbeleid herijken en uitbreiden
- Strategisch marketingplan
- Meerjarenonderhoudsplan ICT voor optimale ondersteuning medewerkers en gebruikers
- Meerjarenonderhoudsplan voor alle locaties van de bibliotheek

Uit de hier gepresenteerde, grote lijnen worden ter verantwoording van de financiën jaarlijks meetbare doelen en jaarplannen vastgesteld die, als de situatie daarom vraagt, flexibel kunnen worden bijgesteld. Gezien de snelle maatschappelijke ontwikkelingen en de nog onzekere langere-termijngevolgen van de pandemie willen we wendbaar blijven, zodat we altijd zo goed mogelijk kunnen aansluiten op de behoeften in de Goudse gemeenschap.

De bibliotheek en de financiën

Vergezicht

We zien in de toekomst een bibliotheek die structureel, meerjarig gefinancierd wordt uit verschillende domeinen (cultuur, educatie, sociaal domein). Een toekomst waarin cultureel ondernemerschap inhoudt dat de publieke gelden vanzelfsprekend efficiënt en effectief besteed worden en waar nodig aangevuld kunnen worden met eigen commerciële inkomsten en private gelden. Op dat laatste mag niet de nadruk liggen, want de publieke taak van een bibliotheek is té belangrijk en omvangrijk. En we zien een toekomst waarin subsidie niet gezien wordt als kostenpost, maar als investering in de toekomst van een robuust en geletterd Gouda, die geld gaat opleveren.

Uitgangspunten bij de begroting

De hier gepresenteerde begroting sluit aan op onze ambities en op het structurele beroep dat op ons gedaan wordt bij de maatschappelijke opdrachten die voor ons liggen in Gouda. We gaan voor de komende jaren uit van een indexering van de bestaande inkomsten (met 1,5%), die helaas de indexering van de uitgaven niet zal kunnen dekken. Zo hebben we te maken met de krapte op de arbeidsmarkt en de stijgende loonkosten (we moeten de cao bibliotheken volgen). Maar ook de kosten voor materialen en zakelijke diensten zullen harder stijgen dan de indexering. Om de ambities te realiseren en in te

kunnen spelen op de vraag van onderwijs en taal- en technieknetwerk, is een uitbreiding van de formatie nodig met minimaal 4 fte, ten behoeve van:

1. inzet van leesconsulenten op alle basisscholen en vmbo
2. een effectievere coördinatie van het Taalhuisnetwerk en de uitbreiding van de werkzaamheden in het kader van de nieuwe ambitie uit het Taalakkoord 2021-2024
3. beheer en exploitatie van de Techniekwerkplaats als onderdeel van Techniekakkoord 2021-2024 en last but not least het facilitair beheer van de Chocoladefabriek.

Veel van onze activiteiten dragen bij aan de maatschappelijke opdrachten in het sociaal domein, onderwijs en economie. Een logische gevolgtrekking zou kunnen zijn dat de bibliotheek niet meer alleen structureel uit het cultuurdomein wordt gefinancierd (zie ook pag. 5).

De stijgende inkomsten zijn van een bescheiden omvang. Deelname aan activiteiten die bijdragen aan een geletterd Gouda is voornamelijk gratis, want we hebben te maken met een kwetsbare doelgroep. We richten ons waar mogelijk op aanvulling van de financiën met inkomsten uit onze gebruikers en uit commerciële activiteiten zoals zaalverhuur, maar gezien de omvang en het belang van de publieke taak en de mensen en middelen die we daarvoor kunnen inzetten, kan daar niet de nadruk op liggen.

De opbouw van de begroting ziet er als volgt uit:

BATEN

Op alle fronten (lichte) groei: de meeste werkzaamheden worden ingezet voor het sociaal domein en op scholen/kinderopvang waardoor activiteiten weinig tot geen opbrengsten met zich meebrengen:

1. Inkomsten gebruikers (abonnementen, printservice, etc.)
2. Specifieke dienstverlening (inkomsten uit activiteiten en (zaal)verhuur inclusief bewoners tweede verdieping)
3. Diverse baten (vrienden/ donateurs, boekenmarkt)
4. Reguliere subsidies (exploitatiesubsidie gemeente) met indexering 1.5% en inclusief de noodzakelijke verhoging van € 300.000,- om alle taken goed te kunnen uitvoeren
4. Projectsubsidies (web-gelden, overige subsidiënten) vooral belangrijk om innovatieve positie te blijven behouden. In dit bedrag zit jaarlijks € 70.000,- projectgeld voor het Taalhuis: die financiering zou gezien de structurele werkzaamheden ook een structureel, meerjarig vastgestelde subsidie moeten worden – en dus kunnen worden overgeheveld naar ‘reguliere subsidies’.
4. Een tweejarenproject laaggeletterdheidsbestrijding / gezinsaanpak wordt in 2022 en 2023 extra gefinancierd met € 76.000,- per jaar. Daartegenover staan tijdelijke personeels- en out-of-pocket kosten.

LASTEN

5. Bestuur en organisatie: kosten stijgen met ca. € 10.000,- voor strategisch onderzoek, organisatieontwikkeling en verplichte evaluaties als RI&E
6. Huisvesting: Stijging indexering en uitbreiding Chocoladefabriek (nog geen huurlasten Westergouwe in scenario opgenomen)
7. Personeel inclusief uitbreiding formatie, cao-stijging loonkosten en eventueel hogere inschaling wegens krapte arbeidsmarkt
8. Administratie blijft ongewijzigd
9. Vervoerskosten post-pandemie zullen licht stijgen, ook met uitbreiding naar Westergouwe en deelcollecties op diverse locaties
10. Automatisering stijging met indexering
11. Collectiekosten stijgen vanwege meer deelcollecties op locatie
12. Specifieke dienstverlening (kosten catering en out-of-pocketkosten activiteiten)
13. Overige kosten (rentekosten lening en post onvoorzien)
14. Kosten als benoemd bij 4. tweejarenproject laaggeletterdheidsbestrijding/gezinsaanpak

Meerjarenbegroting 2022-2024

	Begroting 2021	Prognose 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	€	€	€	€	€
BATEN					
1 Inkomsten gebruikers	261.900	257.600	275.800	284.900	294.200
2 Specifieke dienstverlening	189.100	180.700	302.000	341.200	348.900
3 Diverse baten	12.000	15.600	12.000	10.000	15.000
4 Exploitatiesubsidie	1.862.400	1.908.600	2.017.300	2.386.400	2.415.800
4 Projectsubsidies	358.900	274.000	268.900	278.900	288.900
4 Projectsubsidies gezinsaanpak		7.500	76.000	76.000	0
TOTAAL BATEN	2.684.300	2.644.000	2.952.000	3.377.400	3.362.800
LASTEN					
5 Bestuur en organisatie	41.000	41.900	50.100	50.100	50.100
6 Huisvesting	710.900	689.600	854.300	949.500	963.700
7 Personeel	1.402.400	1.331.100	1.413.300	1.684.100	1.714.800
8 Administratie	88.300	70.000	89.600	91.400	93.200
9 Vervoer	16.400	14.300	20.000	20.300	20.600
10 Automatisering	173.600	195.000	179.600	182.300	185.000
11 Collectie	188.000	185.100	190.700	190.700	190.700
12 Specifieke dienstverlening	77.600	81.000	85.100	95.100	105.100
13 Overige kosten	7.800	8.700	10.800	10.000	10.000
14 Projectkosten gezinsaanpak	0	7.500	76.000	76.000	
TOTAAL KOSTEN	2.706.000	2.624.200	2.969.500	3.349.500	3.333.200
RESULTAAT VOOR BESTEMMING	-21.700	19.800	-17.500	27.900	29.600
Dotatie reserve opbouw eigen vermogen	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000
Vrijval ziekteverzuim reserve			23.000	23.000	
Dotatie cq onttrekking bestemmingsreserve uitbreiding	70.000	32.500	60.000	24.500	
RESULTAAT NA BESTEMMING	28.300	32.300	45.500	55.400	9.600

Bronnen

Naast informatie op genoemde websites in de voetnoten:

Commissie Cohen in opdracht van het Sectorinstituut Openbare Bibliotheken, *Bibliotheek van de toekomst: knooppunt voor kennis, contact en cultuur*. Den Haag 2014

Jaarverslagen Bibliotheek Gouda 2017-2020

Koninklijke Bibliotheek, *Kennisagenda Openbare Bibliotheken. Samen bouwen aan kennis*. Den Haag 2019

KB, SPN en VOB, *Netwerkagenda 2021-2023*. Den Haag 2021

R. David Lankes, *Veldgids voor nieuw bibliotheekwerk*. Tilburg 2020

Raad voor Cultuur, *Een bibliotheek voor iedereen. Versterking bibliotheekwet noodzakelijk*. Den Haag 2020

Raad voor Cultuur, *Sectoradvies Letteren en bibliotheken*. Den Haag 2018

Sociaal en Cultureel Planbureau, *LeesTijd, Lezen in Nederland*. Den Haag 2018

Colofon

Dit meerjarenbeleidsplan is tot stand gekomen in de periode tussen het najaar van 2020 en dat van 2021. Het gehele jaar door spraken we met tientallen Gouwenaars: gemeenteraadsleden, wethouders, beleidsambtenaren, leerkrachten, sociaal makelaars, collega's van de C4 (naast de bibliotheek Gouda zijn dat Museum Gouda, Cultuurhuis Garensponnerij en de Goudse Schouwburg), ondernemers en adviseurs. Kortom, van belangstellende gebruikers en leden van de bibliotheek tot en met de burgemeester.

En regionaal en landelijk spraken we dichters, schrijvers, uitgevers, boekhandelaars en collega-bibliotheekdirecteuren. Het was bemoedigend hoe zeer iedereen de bibliotheek Gouda een warm hart toedraagt. Te veel mensen om persoonlijk te vermelden, maar veel dank aan iedereen voor de gesprekken, de ideeën en de vragen.

Gezamenlijk met de collega's, het strategisch team en de Raad van Toezicht is de koers voor de komende jaren bepaald. Dank aan allen voor de inhoudelijke inbreng, het meelesen en de zorgvuldige commentaren.

© Copyright	Bibliotheek Gouda
Tekst	Erna Staal en Bibliotheek Gouda
Foto's	Sandra Zeilstra
Vormgeving	3MegaWatt Ontwerpers BNO

Contact

Klein Amerika 20
2806 CA Gouda
T 0182 - 590101
info@bibliotheekgouda.nl

www.bibliotheekgouda.nl

de Gouda
Bibliotheek

